Српске народне епске песме

Библиотека
Српска народна књижевност

СРПСКЕ НАРОДНЕ ЕПСКЕ ПЕСМЕ

Вук Стефановић Караџић

Приредиле:
Валентина Алексић и Соња Жикић

Издавач:
Pi-press

За издавача:
Драгана Пејић-Ранђеловић

Уредник:
Соња Жикић

Лектура:
Валентина Алексић

Техничка припрема и штампа:
Pi-press Pirot

ISBN 978-86-6023-438-6

Тираж 1.000

Поштовани читаоче,

Усмено стваралаштво представља синтезу народне књижевности, историје, обичаја, културе, веровања и уопште погледа на свет. Синкретизам усменог колективног стваралаштва проткан мислима и делима надарених, запажених индивидуалних стваралаца представља оно основно, примарно, есенцијално знање наше српске књижевности.

Једна од првих најзначајнијих личности – Вук Стефановић Караџић чини основу учења нашег језика и књижевности од најранијих дана школовања, почев од основне, средње школе, преко факултета и читавог човековог живота.

Забележивши мноштво песама од надарених певача и приповедача, сачувао их је од

заборава и омогућио даље читање и преношење кроз векове и генерације.

Народне епске песме подељене су према циклусима који су углавном одређени историјским раздобљима којима се баве. Оне су нешто чему се човек стално враћа. У њима су опевани јуначки подвизи наших предака и представљају особену песничку повесницу и подстрекач за даљу борбу кроз живот.

Поред епских песама које опевају историјске догађаје, мегдане, епске јунаке представљају као хероје надземаљске снаге и чојства, постоје и лирско-епске врсте, или како их је Вук назвао песме „на међи" јер садрже и лирске и епске елементе. Међу њима посебно се истичу народне баладе у којима јунаци гину за љубав, за разлику од епских јунака који своје животе губе за част и поштење. Баладе су изузетно емотивне и карактерише их трагичан завршетак.

Валентина Алексић

Преткосовски циклус

СВЕТИ САВО

Збор зборила господа ’ришћанска
код бијеле цркве Грачанице:
„Боже мили, чуда великога!
Куд се ђеде цар: Немање благо,
седам кула гроша и дуката?”
Ту се деси Немањићу Саво,
па говори господи ’ришћанској:
„Ој Бога вам, господо ’ришћанска!
Не говор’те о мом родитељу,
не говор’те, не гријеш’те душе:
Није бабо расковао благо
на нацаке ни на буздоване,
ни на сабље ни на бојна копља,
ни добријем коњма на ратове;
већ је бабо потрошио благо
на три славна Српска намастира:
једну бабо саградио цркву:
б’јел Вилиндар насред горе Свете,
красну славну себе задужбину,
вјечну кућу на ономе св’јету,
да се њему поје летурђија

оног св'јета, као и овога;
другу бабо саградио цркву:
студеницу на Влаху Староме,
красну славну мајци задужбину,
својој мајци царици Јелени,
вјечну кућу на ономе св'јету,
да с' и њојзи поје летурђија
оног св'јета, као и овога;
трећу бабо саградио цркву:
Миљешевку на Херцеговини,
красну славну Сави задужбину,
вјечну кућу на ономе св'јету,
да с' и њему поје летурђија
оног св'јета, као и овога."
У глас викну господа 'ришћанска:
„Просто да си, Немањићу Саво!
Проста душа твојих родитеља!
Проста душа, а честито т'јело!
Што носили, свијетло вам било!
Што родили, све вам свето било!"
И што рече господа 'ришћанска
на састанку код бијеле цркве,
штогођ рекли, код Бога се стекло.

ЖЕНИДБА КРАЉА ВУКАШИНА

Књигу пише Жура Вукашине,
у бијелу Скадру на Бојани,
те је шаље на Херцеговину
бијеломе граду Пирлитору,[1]
Пирлитору према Дурмитору,
Видосави љуби Момчиловој;
тајно пише, а тајно јој шаље,
у књизи јој овако бесједи:
„Видосава, Момчилова љубо!
Шта ћеш у том леду и снијегу?
Кад погледаш с града изнад себе,
ништа немаш лијепо вићети,
већ бијело брдо Дурмитора
окићено ледом и снијегом
усред љета, као усред зиме;
кад погледаш стрмо испод града,
мутна тече Тара валовита,

1 Једни певају *Пиритор* мјесто *Пирлитор,* кажу да и сад стоје зидине од тога града.

она ваља дрвље и камење,
на њој нема брода ни ћуприје,
а око ње борје и мраморје;
већ ти отрој војводу Момчила,
ил' га отрој, или ми га издај,
ходи к мени у приморје равно
бијеломе Скадру на Бојану,
узећу те за вјерну љубовцу,
па ћеш бити госпођа краљица,
прести свилу на златно вретено,
свилу прести, на свили сједити,
а носити Диву и кадиву
и још оно све жежено злато;
а какав је Скадар на Бојани!
Кад погледаш брду изнад града,
све порасле смокве и маслине
и још они грозни виногради;
кад погледаш стрмо испод града,
ал' узрасла шеница бјелица,
а око ње зелена ливада,
кроз њу тече зелена Бојана,
по њој плива риба свакојака,
кад гођ хоћеш, да је тазе једеш."
Дође књига љуби Момчиловој,

Садржај:

Преткосовски циклус 5
Свети Саво 7
Женидба краља Вукашина 9
Зидање Скадра 23
Женидба Душанова 35
Женидба кнеза Лазара 64
Урош и Мрњавчевићи 72
Милош у Латинима 83

Косовски циклус 89
Бановић Страхиња 91
Цар Лазар и царица Милица
(о боју Косовском) 125
Пропаст царства српскога 134
Смрт Мајке Југовића 138
Комади од различнијех косовскијех
пјесама 142
Косовка Дјевојка 150

Циклус Краљевића Марка 157
Марко Краљевић и вила 159
Марко Краљевић и Љутица Богдан 165

Сестра Леке капетана 170
Женидба Марка Краљевића 195
Марко Краљевић познаје очину сабљу ... 208
Марко Краљевић и бег Костадин 214
Марко Краљевић и Муса Кесеција 217
Марко Краљевић укида свадбарину 229
Марко пије уз рамазан вино 240
Орање Марка Краљевића 245
Смрт Марка Краљевића 247

Покосовски циклус 255
Болани Дојчин 257
Смрт војводе Каице 270
Смрт војводе Пријезде 282
Женидба Максима Црнојевића 287
Диоба Јакшића 343

Хајдучке и ускочке песме 349
Старина Новак и кнез Богосав 351
Ропство Јанковића Стојана 355
Стари Вујадин 362
Мали Радојица 365
Иво Сенковић и Ага од Рибника 372

Песме о ослобођењу Србије и Црне Горе 389
Три сужња 391
Почетак буне против дахија 397
Бој на Чокешини 424
Бој на Салашу 438
Бој на Мишару 458

Народне лирско-епске песме 467
Женидба Милића Барјактара 469
Хасанагиница 481
Предраг и Ненад 485
Смрт Омера и Мериме 494

Извори 499

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-13:398

СРПСКЕ народне епске песме /
[[сакупио] Вук Стефановић Караџић]
; [приредиле Валентина Алексић и Соња
Жикић]. - Пирот : Pi-press, 2021
(Пирот : Pi-press). - 503 стр. ; 17 cm . -
(Библиотека Српска народна књижевност
/ [Pi-press])

Тираж 1.000. - Стр. 3-4: Поштовани читаоче
/ Валентина Алексић. -
Библиографија: стр. 499.

ISBN 978-86-6023-438-6

1. Караџић, Вук Стефановић, 1787-1864
[приређивач, сакупљач]

COBISS.SR-ID 38988297